

TRADICIJA OBRAZOVANJA ŠUMARSKIH KADROVA ZA POTREBE LOVSTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

TRADITION OF EDUCATING FORESTRY PERSONNEL FOR THE NEEDS OF HUNTING MANAGEMENT IN THE REPUBLIC OF CROATIA

Dominik RAGUŽ*, Marijan GRUBEŠIĆ**, Tomislav STARČEVIĆ***

SAŽETAK: Obrazovanje stručnih kadrova nužno je za svaku djelatnost pa tako i za lovstvo. Lovstvo kao složena djelatnost iziskuje multidisciplinarno obrazovanje, jer zadire u vrlo raznolika područja kao što su gospodarenje složenim ekosustavima, uzgoj pojedinih životinjskih vrsta u prirodi ili u ograđenom prostoru, nadzor zdravstvenog stanja divljači, tehničko uređenje lovišta (izgradnja objekata u lovištu), poznavanje oružja i streljiva, zakonski propisi vezani za djelatnost lovstva i niz drugih disciplina.

Lovstvo je najvećim dijelom usko vezano za šumarstvo, jer je i divljač vezana za šumu ili neposredno uz nju, a gospodarenje šumom i divljači na istom prostoru zahtijeva integralno gospodarenje ekosustavom.

Obrazovanje kadrova za potrebe šumarstva također integralno obuhvaća, u sklopu svog nastavnog plana i programa, obrazovanje stručnjaka i za potrebe lovstva. Stoga je razumljivo da od samih početaka obrazovanja kadrova za potrebe šumarstva, isti stječu saznanja i za potrebe lovstva. Lovstvo je kao predmet integrirano u sve nastavne planove i programe tijekom srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja od samih početaka obrazovanja šumarskih kadrova.

Ključne riječi: lovstvo, obrazovanje kadrova, integralno gospodarenje ekosustavima u prostoru.

Počeci obrazovanja stručnog kadra za šumarstvo i lovstvo Hrvatske sežu i izvan granica Hrvatske. Prvi stručni kadrovi, iako malobrojni, obrazovanje su stjecali na fakultetima, višim ili srednjim školama u Austriji, Njemačkoj, Češkoj i Slovačkoj.

Još daleke 1860. godine otvoreno je u Križevcima gospodarsko i šumarsko učilište. Već prvi polaznici nastave za šumare slušali su **Lovstvo** 3 sata tjedno, uz 2 sata vježbi tijekom trećeg semestra. Takav nastavni plan i program zadržao se sve do 1877. godine, kada dolazi do reorganizacije Učilišta. Uveden je trogodišnji nastavni plan i program sa čak 40 predmeta. Tada

se uz predmet **Lovstvo** od 2 sata tijekom III semestra uvode predmeti **Obća zoologija** s 2 sata tijekom I i II semestra te **Šumarska zoologija** s 2 sata u II semestru i 4 sata u III semestru.

Još jedna reorganizacija Učilišta provedena je 1894. godine kojom se još povećao broj predmeta na ukupno 44, no **Lovstvo** je svedeno na samo 1 sat tjedno ali je ostala **Obća zoologija** te **Šumarska zoologija i entomologija**.

Godine 1898. započinje s radom Šumarska akademija u Zagrebu na kojoj je u početku obrazovanje trajalo 3 godine (6 semestara). U tom nastavnom planu i programu predmet **Lov** slušao se u V semestru, i to 2 sata nastave i 2 sata vježbi tjedno, no pored **Lova** slušali su se predmeti **Zoologija** u III semestru (3 + 2 sata) te **Zakoni za obranu šuma, šumski, lovni i urbarski zakoni** u VI semestru (3 + 2 sata).

* Dominik Raguž, dr. sc. Hrvatske šume, Direkcija Zagreb

** Marijan Grubešić, doc. dr. sc. Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za zaštitu šuma i lovstvo, Svetošimunska 25, Zagreb

*** Tomislav Starčević, dipl. ing. Hrvatske šume, Direkcija Zagreb

Početak akademske godine 1907/8. uveden je 4-godišnji studij u kojem je **Lovstvo i oružarstvo** u VIII semestru (3 + 0) te **Strijeljanje** također u VIII semestru (0 + 8). Pored ovih predmeta studenti su slušali predmet **Šumarska zoologija** u III semestru (3 + 4) te **Šumski zakoni** u VIII semestru (3 + 0).

Gospodarsko-šumarski fakultet započeo je s radom u akademskoj godini 1919/20., kada je preuzeo studente i opremu od dotadašnje šumarske akademije, ali je opet došlo do određene promjene nastavnog plana i programa koji je i nadalje bio četverogodišnji.

Početak rada šumarskog fakulteta **Lovstvo** se predavalo u III semestru sa 2 sata tjedno, kao i **Šumarska i lovna zoologija** u I semestru s 3 sata tjedno, a pored ovih predmeta u VII semestru se slušao predmet **Šumski i lovni zakoni** sa 4 sata tjedno.

Nove znatnije promjene nastale su 1947. godine kada dolazi do razdvajanja Šumarskog odjela na dva odsjeka (Bifurkacija). U novom nastavnom planu i programu predmet **Lovna privreda** predaje se u V semestru (2 + 1).

Već 1951. godine provodi se druga Bifurkacija u kojoj se ponovno mijenja nastavni plan i program, te se predmet **Lovna privreda** predaje u IV semestru (1 + 1) te u V semestru (2 + 1).

Razdvajanje šumarskog i poljoprivrednog fakulteta uslijedilo je 1960. godine ali ostaje sa 2 odsjeka (šumarski i drvnotehnoški) te je u ponovno obnovljenom programu predmet **Lovna privreda** u IV i V semestru sa satnicom 2 + 0, no tim programom pružila se mogućnost slušanja izbornog predmeta u VII i VIII semestru, pa je među 7 izbornih predmeta bilo i **Lovstvo** koje se moglo slušati u satnici VII (2 + 1) i VIII (2 + 2). **Lovna privreda** predaje se sve do 1978. godine, kada se preimenuje u **Lovstvo**.

U razdoblju od 1960. do 1978. godine postupno je predmet **Lovna privreda** pomican u ranije semestre tako da je na kraju predavan (a kasnije i **Lovstvo**) u I i II semestru, što je bilo loše, jer studenti nisu imali potrebna opća znanja da bi mogli pratiti **Lovstvo**.

Akademske godine 1984/5. posljednja generacija studenata slušala je **Lovstvo** na prvoj godini, jer je s upisom novih studenata taj predmet prebačen na IV godinu, odnosno VII i VIII semestar sa satnicom 2 + 1; 2 + 1 uz terensku nastavu, a sluša se od akademske godine 1988/9. do danas.

Uz obrazovanje na fakultetu, šumari se za potrebe lovstva obrazuju također i u srednjim školama. Za stjecanje zvanja šumarski tehničar, u Hrvatskoj imamo nekoliko srednjoškolskih centara koji obrazuju kadrove za šumarsku i lovnu praksu, poput šumarske škole u Karlovcu, koja već 55 godina neprekidno obrazuje kvalitetne šumarske tehničare. Pored Karlovca srednje šumarske škole imamo u Vinkovcima, Delnicama, ...

U šumarskoj školi u Karlovcu provodi se i dodatna edukacija za potrebe lovstva, gdje se kroz tri semestra uz 500 sati nastave i 100 sati vježbi educiraju kadrovi za specijalističke poslove u lovstvu.

Do danas je na šumarskom fakultetu završilo studij preko 4000 diplomiranih inženjera šumarstva, obranjeno je 13 magistarskih radova i 4 doktorske disertacije s područja lovstva. Još oko 30 kandidata je u postupku izrade magistarskog rada ili disertacije.

Taj stručni kadar radi na raznovrsnim poslovima vezanim za lovstvo i lovno gospodarenje. Važno je imati kvalitetan i stručan kadar zaposlen u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva, Ministarstvu zaštite okoliša i prostornog uređenja, kao i drugim državnim institucijama u kojima se izrađuju i donose određeni zakonski i podzakonski akti kojima se regulira cjelokupno lovstvo u zemlji.

Također u lovačkim udrugama, lovačkim savezima županija, kao i u Hrvatskom lovačkom savezu, mora biti više obrazovanog i stručnog kadra koji bi provodio u praksu najnovija dostignuća u području lovnog gospodarenja.

Zakon o lovu propisao je stručnu osobu za provedbu lovnogospodarskih osnova, upravo da bi se što više stručnog rada uvelo u lovno gospodarenje.

Prema sada važećim propisima svako lovište treba imati stručnu osobu za provedbu LGO sa završenim šumarskim, veterinarskim ili agronomskim fakultetom. U praksi daleko najviše provoditelja LGO su šumari.

Praksa lovnog gospodarenja radikalno mijenja stare odnose i nalaže promjenu iz amaterskog u profesionalni odnos prema sve zahtjevnijem i osjetljivijem šumskom ekosustavu (šuma i divljač).

Danas je najviše stručnog osoblja koje profesionalno radi na poslovima lovstva zaposleno u Hrvatskim šumama, koje su ujedno i najveći lovoovlaštenik u zemlji, gdje na lovstvu radi:

- 7 magistara
- 24 diplomirana inženjera
- 130 tehničara

Doprinos šumara u lovstvu, osim operativnog stručnog rada, očituje se i u znanstvenoistraživačkom i edukativnom radu, gdje se posebno ističu Šumarski fakultet, Šumarski institut Jastrebarsko i Hrvatske šume.

Putem različitih znanstvenih i stručnih glasila objavljen je velik broj radova iz područja lovstva, izrađene su brojne studije i elaborati (npr. lovnogospodarske osnove).

Prema prikupljenim podacima šumarski stručnjaci objavili su preko 400 znanstvenih radova, preko 1000 stručnih radova, studija i elaborata.

Primjerice samo u Lovlačkom vjesniku – glasilu Hrvatskih lovaca, šumari su objavili preko 500 radova,

čime su uveliko doprinijeli kvaliteti i tradiciji ovoga glasila, kojega je pokrenuo i čiji je prvi urednik bio F. Ž. Kesterčanek.

Najvrjedniji doprinos lovstvu Hrvatske nesumnjivo su objavljeni udžbenici i priručnici koje su samostalno ili u koautorstvu objavili šumari.

Popis objavljenih priručnika i udžbenika

Godina izdavanja	Naslov	Autor
1896.	Lovstvo - priručnik za lovce	F. Ž. Kesterčanek
1940.	Lovstvo	Ivo Čeović
1949.	Lov u pitanjima i odgovorima	Ivo Čeović
1949.	Tehnički lovni objekti	Drago Andrašić
1950.	Uređenje lovišta	Ivo Čeović
1953.	Lovstvo	Ivo Čeović
1953.	Lovački priručnik	Petar Dragišić i suradnici
1955.	Način lovljenja	Drago Andrašić
1967.	Lovački priručnik	Grupa autora
1970.	Uzgajanje divljači	Drago Andrašić
1971.	Zaštita protiv šteta od divljači i na divljači	Drago Andrašić
1974.	Lovna privreda III - lovljenje divljači i lovna ekonomika	Drago Andrašić
1979. i 1982.	Zoologija divljači i lovna tehnologija	Drago Andrašić
1982.	Objekti tehničkog uređenja lovišta i uzgajališta divljači	Drago Andrašić
1987.	Priručnik za ocjenjivanje lovačkih trofeja	Alojzije Frković
1989.	Lovačke trofeje - obrada, ocjenjivanje i vrednovanje	Alojzije Frković
2001.	Lovstvo	Zvonimir Tucak i suradnici

Kroz dugu povijest obrazovanja kadrova i rad stručnjaka u praksi pokazala se isplativost ulaganja u znanje. Veliki doprinos razvoju lovstva u Hrvatskoj dali su naši prethodnici koji su uspjeli organizirati lovstvo u Hrvatskoj krajem 19. stoljeća, izraditi zakonske propise, napisati stručnu i edukativnu literaturu te stalno odgajati nove naraštaje stručnjaka.

Stoga je i nadalje zadaća i cilj obrazovati stručne kadrove koji će razvijati lovstvo. Tome u prilog ide i

najnoviji program dodiplomske nastave na Šumarskom fakultetu, koji se primjenjuje od prošle akademske godine 2001/2. Ponovno na prvoj godini imamo predmet Zoologija, obavezni predmet Lovna privreda na IV., godini studija, te izborne predmete iz lovstva također na IV godini studija. Sukladno novom planu i programu dodiplomske nastave izvršit će se "modernizacija" i poslijediplomske nastave iz lovstva.

LITERATURA

- 1976: Povijest šumarstva Hrvatske 1846-1976 kroz stranice Šumarskog lista. Savez inženjera i tehničara šumarstva i drvne industrije Hrvatske. Zagreb, s. 427.
- 1963: Šumarska nastava u Hrvatskoj 1860-1960. Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, s. 618
- 1998: Šumarska nastava 1860-1898. na Kraljevskome gospodarskom i šumarskom učilištu u Križevcima. Sveučilišna šumarska nastava u Hrvatskoj 1898-1998. Knjiga prva. Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, s. 194
- 1998: Sto godina sveučilišne šumarske nastave u Hrvatskoj. Sveučilišna šumarska nastava u Hrvatskoj 1898-1998. Knjiga druga. Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, s. 709.
- Grubešić, M., 1994: Izobrazba kadrova za potrebe lovstva – Znanje za gospodarenje. Šumarski list 6, str. 27 - 28.
- Raguž, D., 1990: Temelji naše lovne nauke – 130 godina nastave iz lovstva u okviru šumarstva. Lovački vjesnik 6, str. 309.

SUMMARY: Educating specialised personnel is necessary in all activities, including hunting. Hunting is a complex activity requiring multidisciplinary training because it penetrates very diverse fields. These include management with complex ecosystems, raising animal species in the wild or in enclosed spaces, monitoring wildlife health status, technical arrangement of hunting

grounds (building facilities in hunting grounds), good knowledge of weapons and ammunition, legal regulations related to hunting and a series of other disciplines.

In its major part, hunting is closely related to forestry because game is an integral part of forests or their immediate surroundings. Therefore, managing forests and game in the same space requires integral ecosystem management.

The teaching plan and programme of training personnel for the needs of forestry is extended to include training specialists for the needs of hunting management. It is understandable, therefore, that students being trained in forestry also receive knowledge of hunting. Hunting management as a subject has been incorporated in all teaching plans and programmes of secondary and higher education since the very beginnings of forestry education.

Key words: hunting, educating personnel, integral management with ecosystems in space